

Jakub Štěpánek: FameLab není jen soutěž

15.10.2025 - Jakub Drahonský | Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

FameLab je prestižní soutěž v popularizaci vědy, která dává vědcům prostor předvést své téma srozumitelně, zábavně a za omezený čas tří minut. Letos se finále uskutečnilo v Městské knihovně v Praze a přineslo nejen napětí, ale i přátelskou atmosféru mezi finalisty. Inženýr Jakub Štěpánek je jedním z finalistů letošního ročníku. Studuje doktorát na Ústavu anorganické technologie na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze, současně i Učitelství chemie pro střední školy a věnuje popularizaci vědy, pořádání vědeckých kroužků a soutěží. V rozhovoru sdílí své dojmy z letošního FameLabu a vysvětluje, proč by si touto cennou zkušeností měli projít další studenti a studentky.

Jak dlouho se popularizaci vědy věnujete?

Popularizaci dělám od šestnácti let. Baví mě vysvětlovat věci, ideálně na pokusech - jsem proto primárně popularizátor-experimentátor. Začínal jsem účastí na např. Juniorské vědecké konferenci PŘF UK, Studentské vědecké konferenci ORLEN Unipetrolu, ChemQuestu, kde se mi všude dařilo. I díky tomu jsem pak pracoval v plzeňském science centru Techmania, kde jsem dělal show a trénoval dovednosti. Ještě před maturitou jsem začal spolupracovat s Nadací ORLEN Unipetrol na projektech jako např. Báječný den s chemií, kdy jezdíme po městech dělat velké show pro základní školy - třeba pro čtyři sta dětí najednou. Takový formát podobný Hodinám moderní chemie VŠCHT Praha.

Jaké byly vaše dojmy z letošního ročníku FameLabu a atmosféry? Jak jste vnímal atmosféru finále?

Byl to můj úplně první FameLab - ani jako divák jsem tam dřív nebyl, takže všechno bylo nové. O to víc mě překvapilo, jak příjemná zkušenost to byla. Obrovský sál Městské knihovny, jeviště, světla... a k tomu krásná atmosféra. Nebyl to jen adrenalin před publikem a porotou - i mezi finalisty panovala skvělá nálada. Spíš parta nadšenců do vědy než konkurenti.

Jak probíhal celý proces příprav?

Moje první setkání s FameLabem proběhlo už před rokem. Paní magistra inženýrka Hedvika Matesová z Ústavu jazyků vyhlásila dvoudenní školení zaměřené přímo na FameLab. Zaujalo mě to, ale do samotné soutěže jsem se přihlásil až letos. Podmínkou registrace je třiminutové video, kde atraktivně představíte svůj výzkum. Za měsíc mi přišlo, že postupuju do finále. Následovalo online setkání finalistů s organizátorkou a povinný dvoudenní masterclass v Praze se známými popularizátory Malcolmem Lovem a Jatem Dhillonem. Bylo to v angličtině (řešili jsme i artikulaci a gramatiku), ale spousta věcí se dá skvěle přenést i do češtiny. Po školení jsme měli zhruba dva týdny na finální přípravu, nahlásili jsme jazyk a název příspěvku. Den D byl ve velkém sále Městské knihovny.

Může se případný zájemce zúčastnit vícekrát?

Do FameLabu se dá hlásit vícekrát, ale postoupit do finále už můžete jen jednou za život. Počet přihlášených k videu je běžně okolo třiceti pěti lidí, takže zájem je relativně velký, některé školy mají i předkola.

Co vás bavilo nejvíc a co bylo na soutěži největší výzvou?

Nejvíc mě bavilo, že nám byl ponechán prostor být sami sebou. Školení nám pomohlo výstup vylepšit,

ale nikdo nám nenařizoval, jak musí finální výstup vypadat. Naopak: autentičnost na prvním místě. A největší výzvou byl tříminutový limit. Měl jsem to nakonec na vteřinu - 2:59.

Jak jste vnímal publikum? Čím je specifické pro FameLab?

Publikum nebylo čistě „chemické“. Témata jsou napříč obory, ale rozhodně pokročilejší než pro základní školy. Můžete jim naložit vyšší kognitivní zátěž, jen bez zbytečného žargonu. Klíčové je popularizovat vlastní výzkum, což pro mě bylo poprvé a vlastně i důvodem přihlášky. Náš tým řeší tvorbu vodíku fotoelektrolýzou jako jednu z ekologičtějších cest. Spousta lidí netuší, že víc než 96 % světové produkce vodíku je pořád spojeno s fosilními palivy a vypouští se při tom obrovské množství oxidu uhličitého. I to jsem chtěl ve finále sdílet.

Šlo vaše vystoupení podle plánu?

Myslím, že myšlenkově ano. Protože jsem zvyklý stavět na pokusech, měl jsem jeden hned na úvod. A zrovna selhal zapalovací systém pro vodíkový balónek, s čímž se v případě experimentů musí počítat. Tak jsem improvizoval a propíchnul ho špendlíkem. Elegantní, ale méně efektní než plánovaná elektronika.

Cítil jste, že to narušilo váš flow? Jak se s takovými potížemi na pódiu vypořádat?

Mně zas tolik ne - byl jsem ve výsledku spokojený i po zhlédnutí záznamu. Možná to trochu rozhodilo diváky, kteří čekali větší „bum“. Ale improvizace je základ: nenechat se rozhodit a jít dál.

Měl jste v soutěži kromě sebe sama nějakého favorita?

Těžké říct. Podle poroty měli všichni skvělé vystoupení, já sám bych neuměl tipnout vítěze. Michael Londesborough to vystihl, když prohlásil, že vyhrát by mohl kdokoli a vždycky by to šlo obhájit. Osobně jsem ale rád, že Česko bude reprezentovat Kristýna Skoupá z CEITEC MUNI (Central European Institute of Technology), protože otevřela velmi závažné téma (steroidy v dovozovém mase), nicméně velmi vtipně a doslova stravitelně. Co jsem tak vyzoroval, jde o ukázkové téma i zpracování, které na mezinárodním finále vyhrává.

Co vám soutěž FameLab krom samotné zkušenosti dala?

Soutěž mě propojila s finalisty i zajímavými osobnostmi české popularizační scény. A spolupráce nás všech finalistů s FameLabem nekončí - s organizátory jsme dál v kontaktu a chystáme popularizační akce. A mám radost, že i mé napojení na FameLab zůstává - chystáme společně něco nového, snad to vyjde. Detaily si zatím nechám pro sebe, ale těším se. Původně jsem se bál, že finále FameLabu bude „jen“ další konkurenční soutěž, ale ve skutečnosti to bylo přátelské, s humorem a spoustou hezkých zážitků.

Co byste vzkázal studentům, kteří uvažují o účasti v příštím ročníku?

Rozhodně, aby to zkusili. Již zmíněná kolegyně Matesová z Ústavu jazyků velmi ochotně a významně pomáhá. Měl jsem s ní pár brainstormingů před týmem FameLabu, díky čemuž mě přivedla na jiné pohledy. Myslím si, že máme dobré zázemí na škole a bylo by fajn to víc rozšířit. Já sám rád případně také pomohu s přípravou potenciálních finalistů.

Jaké máte další plány do budoucna v rámci vědecké komunikace a výzkumu?

Dělám doktorát na Ústavu anorganické technologie - zaměřuji se na přípravu fotokatod pro zmíněnou fotoelektrolýzu, a máme zajímavé výsledky. Nyní budeme v tomto ohledu rozšiřovat

spolupráci o další instituce. Zároveň studuji na VŠCHT druhý magisterský obor Učitelství chemie pro SŠ a připravuji diplomku o strachu u nadaných studentů - důležité téma i vzhledem k odborným kempům, které škola realizuje. Dále vedu chemický kroužek pod VŠCHT a v Plzni už šestým rokem s kolegy kroužek „Jsme eXperimentátoři“. Jsem garant chemie v soutěži Prometheus (STEM pro základní a střední školy). Teď aktuálně ale nejbližší velká akce je POP Science Festival ve VIDA! v Brně, kde nepopularizuji jen já, ale hlavně moji studenti z kroužku, kteří mají obrovský zápal a umí skvěle předávat znalosti pokusy. Jsme parádní tým a těší mě, že právě „ti mladší“ dokážou motivovat své vrstevníky k chemii a zvědavosti, což je za mě cílem každého popularizátora.

Foto: Tomáš Beloň

<https://www.vscht.cz/popularizace/rozhovory/jakub-stepanek-famelab-2025>